

**UCHWAŁA NR/...../2024
RADY MIEJSKIEJ GMINY KOŹMINEK
z dnia 29 lutego 2024 roku**

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej
Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 - 2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, z późn. zm.) i art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.), uchwała się co następuje:

§ 1.

Uchwała się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 - 2030, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Koźminek.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2024r.

UZASADNIENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w związku z art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do zadań gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Zjawisko przemocy domowej oraz skutki społeczne wynikające z pozostawiania ofiar i świadków przez wiele lat w sytuacji przemocy, stanowią poważne wyzwanie. Przedstawiony Program jest propozycją kontynuacji systemowych, kompleksowych i długofalowych działań na rzecz ograniczania zjawiska przemocy domowej. Zakłada doskonalenie oraz wspieranie zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, opartego na współpracy wielu działających na terenie gminy Koźminek służb, instytucji i organizacji.

Realizacja zadań zawartych w Programie umożliwi systemowe podejście do problemu przemocy domowej oraz sukcesywne zwiększenie skuteczności działań kierowanych do osób, rodzin i środowisk w których ten problem występuje lub dla których stanowi zagrożenie.

Projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 został przygotowany na bazie dotychczasowych doświadczeń przy współpracy z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego w Koźminku i jest zgodny z Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024- 2030.

Załącznik
do uchwały Nr
Rady Miejskiej Gminy Koźminek
z dnia 29 lutego 2024r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ
I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY
DOMOWEJ NA LATA 2024-2030**

Koźminek, luty 2024 rok

1. WSTĘP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i jest objęta przez państwo szczególną ochroną i opieką. Dobro rodziny winno być uwzględnione w polityce społecznej państwa. Konstytucja nakłada na państwo obowiązek konstruowania polityki rodzinnej i społecznej w sposób uwzględniający zasady równych praw mężczyzn i kobiet w każdej dziedzinie życia oraz zapewnia ochronę praw dziecka i jego ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Zadaniem państwa jest ochrona osób przed przemocą, również przed krzywdzeniem ze strony bliskich i objęciem ich szczególną pomocą przy użyciu metod i narzędzi, określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej sformułowała definicję przemocy domowej zgodnie, z którą przez przemoc domową należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, osób najbliższych (spokrewnionych lub powinowatych, przysposobionych), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące cierpienia i krzywdy np. moralne u osób dotkniętych przemocą, ograniczanie lub pozbawianie dostępu do środków finansowych, podjęcia pracy i uzyskania samodzielności finansowej, naruszanie prywatności osób doznających przemocy lub wzbudzanie poczucia zagrożenia, poniżenia lub dręczenia także przy pomocy środków komunikacji elektronicznej.

Brzmienie definicji przemocy domowej sformułowane z perspektywy psychologicznej jest nieco odmienne od prawnej definicji. Decydującymi elementami, które odróżniają przemoc od innego rodzaju relacji, jest element umyślności, także element przewagi osoby stosującej przemoc nad osobą doznającą przemocy (krzywdzoną). Wg definicji z perspektywy psychologicznej, przemoc domowa to zamierzone i wykorzystujące przewagę siły działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody; charakteryzuje się tym, że jest intencjonalna, siły są nierównomierne, narusza prawa i dobra osobiste, powoduje cierpienie i ból.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do zadań gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Merytoryczny i instytucjonalny zasób gminy podlega opisowi w gminnym programie.

Głównym założeniem programu jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ukierunkowanych na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc, edukację przedstawicieli różnych podmiotów podejmujących działania z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej, w tym również prowadzących procedurę "Niebieskie Karty", a także szeroko rozumianą edukację społeczeństwa.

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach programu, doprowadzą do ograniczenia tego zjawiska w gminie Koźminek, poprzez:

- wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy m.in.: poradnictwo i interwencja, działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców;
- zwiększenie dostępu i usprawnienie systemu pomocy osobom dotkniętym przemocą domową m.in. zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc;
- wzrost umiejętności i kompetencji przedstawicieli różnych podmiotów realizujących działania z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej. Program powstał w celu efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym oraz rodzinnym i jednocześnie działania jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2030 jest kontynuacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Koźminek na lata 2021–2023 i jest zgodny z Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 -2030.

Cele, działania i zadania programu, będą podlegać monitoringowi oraz ewaluacji. W miarę możliwości będą wprowadzane zmiany i korekty, które wynikają z dynamiki zmieniających się uwarunkowań społecznych oraz doświadczeń podmiotów realizujących program, przez co będzie on odpowiadał na bieżące potrzeby mieszkańców miasta Kalisza.

2. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2030 jest opracowany i będzie realizowany w oparciu o niżej wymienione akty prawne:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2023 poz. 2151 ze zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023, poz. 901 ze zm.),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023 poz. 1870),
- uchwała Nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024- 2030 (M.P. poz. 1232)

oraz dodatkowo:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 poz. 177 ze zm.),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 roku w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz.U. z 2021 po. 642),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2019 poz. 2123 ze zm.),

3. ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc jest zjawiskiem specyficznym i złożonym, a przy tym bardzo dynamicznym, występuje w określonym czasie i charakteryzuje się swoistym przebiegiem. Ma tendencję do powtarzania się i eskalacji, przejawia się w różnorodnych rodzajach i formach. Dotyczy całości rodziny jako systemu, a jej skutki stanowią poważny problem społeczny.

3.1. Specyfika i złożoność zjawiska przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie w polskich domach, podobnie jak i w innych krajach, jest jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania wieloaspektowych działań w celu przeciwdziałaniu temu zjawisku i udzielaniu pomocy wszystkim członkom rodziny uwikłanej w przemoc, a także edukowania całego społeczeństwa na temat zjawiska przemocy domowej i przeciwdziałaniu przemocy, wyeliminowaniu mitów i stereotypów, które są jeszcze mocno zakorzenione w niektórych środowiskach.

Z uwagi na specyfikę i złożoność zjawiska przemocy domowej koniecznym jest budowanie adekwatnego i kompleksowego, interdyscyplinarnego systemu pomocy w aspekcie psychologicznym, socjalnym, interwencyjnym, a także pomocy długofalowej.

Dlatego istotne jest uświadomienie i edukacja zarówno całego społeczeństwa, jak też poszczególnych grup społecznych i zawodowych. Maltretowana osoba traci bowiem podstawowe poczucie bezpieczeństwa, zaufanie do siebie, zaczyna źle o sobie myśleć. Często czuje się, jak małe dziecko i pragnie wycofywać się z normalnego życia i odizolowywać od innych.

Bardzo ważna jest współpraca interdyscyplinarna różnych służb i instytucji pomagających całym rodzinom uwikłanym w przemoc. Aby niosły one skuteczną pomoc i wsparcie osobom doświadczającym przemocy, osobom stosującym przemoc i świadkom przemocy domowej, winny systematycznie podnosić swoje kompetencje zawodowe oraz poddawać swoją pracę systematycznej superwizji.

3.2. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej

Przemoc występuje w różnych środowiskach i w różnych sferach życia. We współczesnym świecie jest zjawiskiem widocznym i niepokojąco powszechnym, niezależnym od kultury, wyznania, środowiska, wykształcenia, poziomu intelektualnego, czy przynależności do grupy społecznej. Przemoc domowa bez wątpienia jest zachowaniem poniżającym jednostkę, powodującym obrażenia fizyczne, często równocześnie naruszając w ten sposób przepisy prawa. Rzadko bywa to incydent jednorazowy, zwykle staje się jednym z wielu ogniw w łańcuchu agresji (za J.R. Ackerman).

Przemoc jest procesem, nie pojawia się nagle, jest cykliczna, ma tendencję do powtarzania się, eskaluje, niezatrzymana przybiera na sile, przebiega w wymiarze dominacja – uległość, nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka, przejawia się w różnorodnych formach (za J. Mazur).

3.3. Rodzaje, formy i skutki przemocy domowej

1) **Przemoc fizyczna** – stanowi naruszenie nietykalności fizycznej, celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu, bądź groźbę uszkodzenia ciała.

Formy przemocy fizycznej to m.in.: szarpanie, kopanie popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy, itp. Skutkami przemocy fizycznej mogą być m.in.: bezpośrednie: uszkodzenia ciała – urazy, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, siniaki, poparzenia; następujące: choroby powstałe w wyniku powikłań i stresu, zespół stresu pourazowego, życie w chronicznym stresie, w ciągłym poczuciu zagrożenia, strachu, lęku, napady paniki, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne, itp.

2) **Przemoc psychiczna** – zwana inaczej emocjonalną, wiąże się z naruszeniem godności osobistej. Krzywdzenie psychiczne jest najbardziej nieuchwytną formą maltretowania człowieka. Trudno bowiem dostrzec pozornie niewidoczną przemoc posługującą się zazwyczaj słowem. Dopiero późniejsze skutki długotrwałej dewastacji psychicznej są zauważalne.

Formy przemocy psychicznej to m.in.: wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp.

Skutkami przemocy psychicznej mogą być m.in.: zniszczenie poczucia mocy sprawczej ofiary, jej poczucia własnej wartości i godności, uniemożliwienie podjęcia jakichkolwiek działań niezgodnych z zasadą posłuszeństwa, osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawiania oporu oraz wyrobienie przekonania o daremności jego stawiania, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, całkowite uzależnienie ofiary od prześladowcy, stały strach i utrata nadziei, choroby psychosomatyczne, ciągły stres, zaburzenia snu, itp.

3) **Przemoc seksualna** – to zachowanie zmuszające osobę doznającą przemocy do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności. Przemocy seksualnej doznają najczęściej kobiety, ale też dzieci. Jest najczęstszą formą przemocy wobec kobiet ze względu na płeć.

Formy przemocy seksualnej to m.in.: gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytyka zachowań seksualnych, itp.

Skutkami przemocy seksualnej mogą być m. in.: obrażenia fizyczne, ból i cierpienie, obniżona samoocena i poczucie własnej wartości, utrata poczucia atrakcyjności i godności, zaburzenia seksualne, oziębłość, zamknięcie się /lęk, strach, unikanie seksu/, uogólniona niechęć i obawa do przedstawicieli płci sprawcy przemocy, itp.

4) **Przemoc ekonomiczna** – to używanie pieniędzy lub innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeb władzy i kontroli przez sprawcę, jest to podporządkowanie materialne partnerki/partnera/ bądź innych osób w rodzinie. Pieniądze czy wartości materialne są narzędziem do budowania jawnej lub ukrytej dominującej pozycji w rodzinie i stają się swojego rodzaju kartą przetargową.

Formy przemocy ekonomicznej to m. in.: okradanie, zabieranie pieniędzy, nie łożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń

niezbędnych do zaspakajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp. Wiele form przemocy ekonomicznej trudno też udowodnić, gdyż polegają na tworzeniu rozbieżności między oficjalnymi dokumentami a rzeczywistością. Świadomość tego, jak może przejawiać się przemoc ekonomiczna jest dosyć niska, wydzielanie pieniędzy i kontrolowanie wydatków współmałżonka uważane jest często za przejaw gospodarności.

Skutkami przemocy ekonomicznej mogą być m.in.: całkowita zależność finansowa, niezaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej godności i wartości, znalezienie się bez środków do życia, brak poczucia bezpieczeństwa.

5) **Zaniedbanie** – jest ukrytą formą przemocy. Jest to niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych zarówno dzieci, jak i osób dorosłych. Może ono się zacząć już w okresie życia płodowego, kiedy matka prowadzi niehigieniczny tryb życia. Zaniedbywanie ma także miejsce wówczas, gdy dziecko ma zaspokojone potrzeby o charakterze biologicznym, ale nie ma zagwarantowanej prawidłowej stymulacji poznawczej. Skrajnym przypadkiem zaniedbania jest wzrastające w ostatnich latach porzucenie dziecka z narażeniem go na utratę zdrowia, a nawet życia.

Formy zaniedbania to m. in.: naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich, brak wsparcia emocjonalnego, brak stymulacji, brak ochrony, nieadekwatna higiena i brak opieki medycznej, niedawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, utrudnianie zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu, itp.

Skutkami zaniedbania mogą być m. in.: szkody na zdrowiu, w tym psychicznym, narażenie na utratę życia.

Badacze zjawiska przemocy wyróżniają **przemoc gorącą i przemoc chłodną**.

U źródeł przemocy gorącej jest furia zrodzona z frustracji. Wybuch niemożliwych do powstrzymania uczuć gniewu i wściekłości prowadzi w rezultacie do aktów przemocy i agresji. Przemoc gorąca charakteryzuje się złością, gniewem, furią. Towarzyszą jej przeróżne formy ekspresji, krzyki, wyzwiska, obelgi, rękoczynny, impulsywne zachowania, gwałtowne zadawanie bólu. Opisany rodzaj przemocy szybko się pojawia i równie szybko znika.

Przemoc chłodna z kolei jest rodzajem przemocy zapisanym w kulturze i obyczaju. Występuje tu element chłodnej kalkulacji i premedytacji. Często u podłoża tego rodzaju przemocy leży osiągnięcie takich pozytywnych wartości czy celów, jak np. czyjeś dobro bądź utrzymanie ładu i porządku. Ten rodzaj przemocy widoczny jest tam, gdzie w stosunkach międzyludzkich obowiązują autorytarne modele współżycia.

3.4. Cykle przemocy domowej

Amerykańska psycholog Leonora E. Walker, badając kobiety doznające przemocy w rodzinie opisała pewne cyklicznie pojawiające się w ich związkach zdarzenia. Wg niej na cykl przemocy składają się trzy następujące po sobie fazy:

1) faza narastania napięcia – napięta atmosfera zwiastuje, że już niedługo "coś" się wydarzy, pomimo, iż osoby doznające przemocy próbują załagodzić sytuację, rozwiązać "czarne chmury". Im bardziej się starają, tym jest gorzej; chcą, żeby jak najszybciej doszło do eskalacji przemocy, bo znają już ten scenariusz i dobrze wiedzą, że po niej nastąpi faza miodowego miesiąca; wybuch i rozładowanie, niestety w sposób nieadekwatny do sytuacji. Dochodzi do gwałtownych,

agresywnych, przemocowych zachowań wobec najbliższych, którzy nie potrafią się obronić;

2) faza miodowego miesiąca – sprawca dostrzega szkody i cierpienia, jakie wywołał swoim zachowaniem, okazuje skruchę, obiecuje poprawę, zmienia się i pokazuje siebie takim, jakim jego ofiara chciałaby, żeby był. Czasem zmienia się z obawy przed konsekwencjami, jakie może ponieść. Zmienia się również wtedy, gdy naprawdę chce zmienić swoje zachowanie i skorzysta z pomocy z zewnątrz.

Niestety przemoc nie kończy się na fazie miodowego miesiąca. Przemoc zatacza koło i po fazie miodowego miesiąca powtarza się faza narastającego napięcia, eskalacja przemocy itd

Bardzo ważne jest, aby każda osoba doznająca przemocy w rodzinie szukała pomocy i nie rezygnowała z możliwości uzyskania pomocy i wsparcia u specjalisty. Jednak, aby skutecznie zatrzymać przemoc, potrzebna jest pomoc z zewnątrz.

4. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE. LOKALNY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Do przeciwdziałania przemocy domowej i zapewnienia ochrony osobom doznającym przemocy, powołane są odpowiednie służby, podmioty i jednostki, które podejmują różne działania wobec zatrzymania i/lub przeciwdziałania przemocy. Najczęściej, niemal bezpośredni kontakt z rodzinami dotkniętymi przemocą ma policja, podejmując interwencje domowe.

Z danych statystycznych Komendy Głównej Policji (www.statystyka.policja.pl) wynika, że w 2019 roku zostało wypełnionych 74.313 formularzy "Niebieska Karta – część A", natomiast w 2020 r. 72.601, w 2021 r. – 64.250, w 2022r. – 61.645. Liczba osób, co do których istniało podejrzenie, że doznawała przemocy domowej wynosiła w 2019 r. - 88.032, a w 2020 r. - 85.575, w 2021r. – 75.761, w 2022r. – 71.631. W 2019 r. wobec 42.583 osób, a w 2020 r. wobec 39.798 osób, w 2021r. wobec 33.622, w 2022r. wobec 31.807 osób istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będąc pod wpływem alkoholu.

Skala zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudna do oszacowania, ponieważ dochodzi do niej za zamkniętymi drzwiami i nie wszystkie akty przemocy są ujawniane. Przemoc wewnątrzrodzinna jest najczęściej spotykaną formą agresji interpersonalnej, co obrazowo skomentował amerykański kryminolog J. Brondon, twierdząc, że "najbardziej niebezpiecznym miejscem na ziemi po zmierzchu, jest dom rodzinny".

Przyczyn, z powodu których ofiary przemocy w milczeniu znoszą cierpienie, jest wiele. Najczęściej powtarzającą się jest towarzyszący im wstyd, obawy przed rozpadem związku/małżeństwa, brakiem perspektywy bytu, związanej głównie z sytuacją ekonomiczną i mieszkaniową. Osoby doznające przemocy obawiają się, że nikt im nie uwierzy, bo nie ma świadków. Natomiast sami świadkowie przemocy domowej faktycznie nie chcą reagować albo z uwagi na lęk przed osobą stosującą przemoc, albo z uwagi na przekonanie, że "to jest ich sprawa rodzinna i nie ma się co wtrącać". Zdarza się, że po prostu nie mają wiedzy, co powinni zrobić, jak powinni reagować. Lęk osób doznających przemocy, że nikt im nie uwierzy, również może wynikać z faktu, iż osoba stosującą przemoc zajmuje ważne stanowiska i jest powszechnie znany i szanowany, albo sama ofiara z uwagi na status społeczny, obawia się przyznać, że jest bita i poniżana. Często występuje obawa, lęk, a nawet strach przed eskalacją przemocy ze strony sprawcy. Nieujawnianie przemocy jest również spowodowane brakiem wiary w skuteczność otrzymania pomocy przez instytucje, które bardzo często poddają ofiary procesowi powtórnej wiktyimizacji, zamiast nieść pomoc i wsparcie. Także mocno tkwiące w społeczeństwie mity i stereotypy, rozpowszechniana ocena, że "ofiary przemocy domowej godzą się na przemoc, że

nie chcą nic zmienić, że widocznie tak lubią, bo jakby chciała to by od niego odeszła. "

Systemowe i interdyscyplinarne działania zmierzające do ograniczenia zjawiska przemocy domowej prowadzone są w gminie Koźminek od wielu lat. Dzięki nim osobom dotkniętym przemocą zapewniona jest profesjonalną pomoc, spełniająca nie tylko prawne, ale i społeczne wymagania w tym zakresie.

Działania mające na celu pomoc i ochronę osób doznających przemocy domowej realizują na terenie gminy Koźminek różne osoby, podmioty i organizacje.

4.1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, która zapewnia realizację zadań pomocy społecznej w ustawowym zakresie. Zjawisko przemocy domowej nie tylko spełnia wymogi kryteriów trudnej sytuacji życiowej, z których wynika obowiązek interwencji i wsparcia ze strony pomocy społecznej, ale także jest wymienione wprost wśród sytuacji, z powodu których pomoc społeczna jest zobowiązana podejmować działania. Bezpośrednią pomocą rodzinom, w których występuje przemoc, bądź w przypadkach jej podejrzenia, zajmują się pracownicy socjalni.

Na terenie gminy Koźminek od wielu lat przyjmuje **Specjalista ds. przeciwdziałania przemocy domowej**, posiadający certyfikat superwizora w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. Specjalista udziela pomocy i wsparcia w formie specjalistycznego poradnictwa, konsultacji, terapii indywidualnej skoncentrowanej na rozwiązaniach. Udziela pomocy i wsparcia rodzinom uwikłanym w przemoc domową w realizacji indywidualnego planu pomocy, dążącego do zatrzymania przemocy i rozwiązywania problemów w rodzinie. Prowadzi indywidualne konsultacje zarówno z osobami doznającymi przemocy w rodzinie, z osobami stosującymi przemoc w rodzinie oraz ze świadkami przemocy w rodzinie.

4.2. Zespół Interdyscyplinarny

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej Burmistrz Gminy jest zobowiązany do powołania **Zespołu Interdyscyplinarnego**, któremu obsługę organizacyjno-techniczną i finansową zapewnia ośrodek pomocy społecznej.

Wymieniona ustawa oraz rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” zobowiązuje ośrodek pomocy społecznej do podejmowania interwencji w środowisku w oparciu o tę procedurę. Uruchomienie procedury „NK” umożliwia kompleksowe udzielenie pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc domową oraz zatrzymanie przemocy. Członkowie Grup Roboczych powoływani są przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego, w których najczęściej uczestniczą pracownicy socjalni GOPS i dzielnicowi KP w Koźminku. W skład Zespołu mogą wchodzić przedstawiciele policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi a także przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej, jeśli Żandarmeria złoży taki wniosek do Burmistrza.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami Burmistrz Gminy Koźminek, realizując ustawowe zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej powołał Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, policji, oświaty, ochrony zdrowia, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi działający na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Tryb i sposób powoływania oraz odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Koźminek określa uchwała nr LXVI/427/2023 Rady Miejskiej

Gminy Koźminek z dnia 24 sierpnia 2023 roku.

Od 2023 r. w skład Zespołu wchodzi 34 osoby – przedstawiciele ww. instytucji.

Tabela nr 7: Liczba osób w Zespole Interdyscyplinarnym, reprezentujących podmioty wymienione w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:

Podmiot wymieniony w ustawie	Liczba przedstawicieli
policja	2
pomoc społeczna	3
oświata	2
ochrona zdrowia	2
GKRPA	2
organizacje pozarządowe	1
kurator sądowy	2
RAZEM	14

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Koźminku

Posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Obecnie raz na dwa miesiące. Powołane przez Przewodniczącego Grupy Roboczej, również mają posiedzenia w zależności od potrzeb i sytuacji danej rodziny, w której prowadzona jest procedura "Niebieskie Karty".

Zadania Zespołu Interdyscyplinarnego zostały określone w ustawowym katalogu otwartym. Mają one charakter zapobiegawczy. Ich celem jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej poprzez działania poprzedzające akt przemocy a nie tylko post factum.

Zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań wszystkich podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu a także specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności:

- diagnoza problemu zjawiska przemocy,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie w celu przeciwdziałaniu temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową.

Do Zespołu Interdyscyplinarnego wpływają wszystkie formularze "Niebieskie Karty -A", które zostają wypełnione przez policję, a także przez inne podmioty, które mają obowiązek uruchomić procedurę "Niebieskie Karty" z chwilą powzięcia informacji o podejrzeniu występowania przemocy domowej.

Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Koźminku wynika, że podmiotem, który uruchamia najwięcej procedur "Niebieskie Karty - A" jest policja, następnie pomoc społeczna. Pozostałe podmioty uruchamiają niewiele procedur lub wcale.

W sytuacjach zagrażających zdrowiu i życiu osób, wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy domowej, również gdy dotyczy to małoletnich, Zespół Interdyscyplinarny zawiadamia prokuraturę o podejrzeniu występowania przestępstwa. Gdy istnieje podejrzenie doświadczenia przemocy przez małoletnich również składany jest wniosek o wgląd w sytuację małoletniego.

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie procedury "Niebieskie Karty" istnieją dwie przesłanki

pozwalające na zakończenie procedury: Ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz zrealizowanie indywidualnego planu pomocy lub rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań.

Od 30 listopada 2020 roku zmiana ustawy o policji, wprowadzając art. 15 aa, daje uprawnienia funkcjonariuszom policji, do wydania wobec osoby, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą w rodzinie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Niestety przepis ten jest stosowany w bardzo małym zakresie.

4.3. Prokuratura Rejonowa w Kaliszu

Obrazem odzwierciedlającym skalę zjawiska przemocy domowej w Kaliszu może być ilość postępowań, dotyczących znęcania się fizycznego i psychicznego na podstawie artykułu 207 kodeksu karnego, przeprowadzonych przez Prokuraturę Rejonową w Kaliszu, co poniżej przedstawia tabela nr 15.

Tabela nr 15: Liczba postępowań z art.207 kodeksu karnego prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową w Kaliszu

	2019	2020	2021 na dzień 30.06
Liczba postępowań zgłoszonych ogółem	166	153	70
w tym liczba postępowań zakończonych skierowaniem wniosku do sądu	68	60	38

Źródło: Dane Prokuratury Rejonowej w Kaliszu

Z katalogu kwalifikacji prawnych czynów karalnych, polegających na stosowaniu przemocy, artykuł 207 kodeksu karnego występuje najczęściej, stąd też w przedstawionych danych uwzględniony został tylko ten artykuł kodeksu karnego.

5. GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ NA LATA 2024- 2030

5.1. Cel ogólny :

Przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których występuje przemoc.

5.2. Cele szczegółowe :

- podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej,
- zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej adresowanych do różnych grup społecznych,
- zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej,
- dostosowanie zasobów istniejących na terenie gminy Koźminek do potrzeb tworzonego programu przeciwdziałania przemocy domowej,

- zapewnienie kompleksowej pomocy osobom i rodzinom, u których występuje przemoc z uwzględnieniem potrzeb wszystkich osób,
- koordynacja działań pomocowych lokalnych podmiotów,
- zintegrowanie środowisk i działań na rzecz ograniczenia zjawiska przemocy domowej.

5.3. Adresatami programu są:

- rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy,
- rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy,
- osoby doznające przemocy,
- osoby stosujące przemoc,
- świadkowie przemocy,
- przedstawiciele instytucji i służb pracujący z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą (pedagogzy, nauczyciele, pracownicy ośrodka pomocy społecznej, przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości, policjanci, pracownicy służby zdrowia),
- przedstawiciele władz lokalnych,
- społeczeństwo.

5.4. Zadania programu :

- Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy Rada Gminy Koźminek podjęła uchwałę Nr LXVI/427/2023 Rady Miejskiej Gminy Koźminek z dnia 24 sierpnia 2023 roku. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego.

Zespół składa się z przedstawicieli :

- a) Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminku,
- b) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- c) Oświaty,
- d) Służby zdrowia,
- e) Policji,
- f) Organizacji pozarządowych
- g) Kuratorów.

Celem powołania zespołu jest budowanie lokalnego systemu wsparcia instytucji i służb dla

wypracowania szybkich i skutecznych procedur i działań przedstawicieli różnych grup zawodowych, które w efekcie zapewnią bezpieczeństwo oraz powstrzymanie zjawiska przemocy domowej ; planowanie i realizacja działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb.

Zadania Zespołu:

- a) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- b) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- c) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- d) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- e) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- f) przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy,
- g) wypracowanie procedur interwencji kryzysowej wobec ofiar i sprawców przemocy oraz opracowanie adekwatnej strategii postępowania,
- h) tworzenie własnych dokumentów potwierdzających występowanie przemocy domowej,
- i) zbieranie materiałów dowodowych zgodnie z procedurą „Niebieskie Karty”,
- j) kierowanie ofiar i sprawców przemocy domowej do specjalistów,
- k) monitorowanie sytuacji w rodzinach z problemem przemocy domowej,
- l) występowanie z zawiadomieniami do prokuratury o podejrzeniu popełnienia czynów określonych w art. 2 pkt. 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- m) występowanie w charakterze świadka w sprawach o przestępstwo z art. 207 kk., tj. o znęcanie się nad rodziną, w postępowaniu przygotowawczym i karnym przed sądem.

- Poradnictwo dla osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc.

Zadanie realizowane jest przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminku, psychologa oraz specjalistę do spraw przeciwdziałania przemocy, terapeutę do spraw uzależnień.

W ramach poradnictwa udzielane jest wsparcie psychologiczne dla ofiar przemocy oraz członków ich rodzin oraz prowadzone są działania korekcyjno- edukacyjne wobec sprawców przemocy domowej.

- Udostępnianie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym.

Celem jest ułatwienie dostępu do podstawowych informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy

oraz podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców gminy na temat przemocy domowej poprzez aktualizowanie informacji umieszczonych na tablicy ogłoszeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminku, rozpowszechnianie broszur i ulotek dotyczących zjawiska przemocy oraz uczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach przeciwdziałania przemocy domowej.

- Edukacja przedstawicieli różnych grup zawodowych spotykających się z problematyką przemocy w rodzinie poprzez udział w specjalistycznych szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy.

5.4. Realizatorzy Programu:

- 1) jednostki pomocy społecznej,
- 2) policja,
- 3) ochrona zdrowia,
- 4) oświata,
- 5) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 6) inne instytucje i organizacje pozarządowe działające na rzecz ofiar przemocy.

6. OCZEKIWANE EFEKTY PROGRAMU

- Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy domowej,
- Zwiększenie wrażliwości społecznej wobec aktów przemocy domowej,
- Podwyższenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy domowej,
- Zwiększenie dostępności profesjonalnej pomocy dla ofiar przemocy domowej,
- Zwiększenie skuteczności oddziaływania na sprawców przemocy domowej,
- Stworzenie bazy informacyjnej o instytucjach, placówkach i organizacjach pozarządowych działających na rzecz dzieci i rodzin,
- Pomoc rodzinie w rozwiązywaniu problemów wynikających z sytuacji kryzysowej,
- Zmniejszenie negatywnych skutków psychologicznych wynikających z przemocy,
- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa członków rodzin doświadczających przemocy,
- Nabycie umiejętności asertywnych zachowań przez osoby i rodziny dotknięte bądź zagrożone zjawiskiem przemocy domowej.

7. SPOSÓB KONTROLI I MONITOROWANIA REALIZACJI PROGRAMU

Zespół Interdyscyplinarny ma za zadanie integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9 a ust. 3 i 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Funkcja ta pełniona jest społecznie; członkowie nie pobierają wynagrodzeń.

Realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminku, który prowadzi obsługę administracyjną, prawną i finansową. Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego składa roczne sprawozdanie z przeprowadzonych działań Zespołu Kierownikowi GOPS. Następnie Kierownik Ośrodka w rocznym sprawozdaniu z działalności GOPS przedkłada efekty realizacji Programu Radzie Miejskiej Gminy Koźminek.

8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 są środki własne gminy Koźminek.

Program opracowali:

Kierownik i pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminku oraz członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego

Koźminek, dnia 20.02.2024r.

: